

DYNAMIS (u Aristotela)

Heidegger si dává (v roce 1931, GA Bd. 33, česky s. 49 nn., zejména 71–2) záležet na tom, aby DYNAMIS odlišil od AITION resp. aby DYNAMIS nevykládal ve smyslu kauzality. To v jistém smyslu odpovídá mému pokusu o reinterpretaci všech fenoménů, které se vykládaly kauzálně (při zachování těchto fenoménů, tedy nikoli na základě nějakého jejich popírání), ve smyslu reaktibility. Vztah mezi tzv. příčinou a tzv. následkem je tedy třeba vidět založen na schopnosti následku reagovat na příčinu; není tedy následek obsažen v příčině, ani není produktem příčiny (tam to je mnohem problematičtější, jak už kdysi ukázal dosud nevyvrácený Hume). Ale právě „schopnost“ zřejmě poukazuje tím směrem, kterým ukazuje Aristotelés (a to v Heideggerově výkladu): tato „schopnost reagovat“ způsobem, který nelze prostě převést na „předmět“, na který se reaguje (a který byl dosud považován za příčinu reagování), musí mít své východisko, svůj počátek jinde než v onom „předmětu“. Ale kde? Nemůžeme na to odpovědět prostým poukazem na reagující „subjekt“, protože otázka zní, odkud se bere právě schopnost subjektu reagovat. Heidegger poukazuje k tomu, že Aristotelés je velmi opatrný ve svém postupu a že se varuje předčasněho určení DYNAMIS jako příčiny, ale už nepoukazuje na to, že není dost opatrný, aby DYNAMIS vůbec nezpředměťoval. Pokud pochopíme DYNAMIS jako zcela nepředmětnou (tedy jako ryzí „nepředmětnost“) v našem smyslu, znamená to, že ji musíme chápat jako „přicházející z budoucnosti“, tedy jako „adventivní“ skutečnost. Tím se vyhneme oné chybě, o které Heidegger ví, totiž že ji budeme interpretovat jako „sílu“, analogickou těm „silám“, s kterými má např. co dělat fyzika. (Vyhneme se tedy námitce, že jde o „hypostazi“). Promýšlet možnost interpretace toho, čemu Aristotelés říká „DYNAMIS“, jako síle či moci apelu, výzvy, která však sama zůstává bez „moci“, tj. sama se nestává jednou ze „sil“, jednou z „příčin“, nýbrž apeluje na subjekty, aby v jejím „smyslu“ poněkud upravily své reakce. mi připadá jako velmi perspektivní.

(Písek, 030819-1.)